

УДК 94 (477)

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко

З НОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ СІВЕРЩИНИ (XVII–XVIII ст.) (частина 20)

DOI: 10.5281/zenodo.4659687

© Ю. Мицик, І. Тарасенко, 2021. CC BY 4.0

У публікації представлені документи гетьманів Івана Мазепи, полковників Іллі Новицького, Максима Ілляшенка, Леонтія Свічки, Тимофія Жоравки та інших старшин, різноманітна ділова документація (купчі, скарги тощо).

Ключові слова: універсал, лист, гетьман, полковник, Сіверщина, Церква, купчі.

У черговому випуску ми продовжуємо вводити до наукового обігу документацію, яка стосується Сіверщини (про наші пошуки в архівосховищах і необхідність публікації документів з історії Сіверщини вже йшла мова в попередніх частинах цієї статті). Відзначимо, що ці публікації склали основу перших двох томів нашого збірника «Сіверщина гетьманських часів», які вже побачили світ¹, і тт. 3–4, які готуються до друку.

Усього в цій частині статті наводяться тексти 38 документів, у т. ч. 22 – XVII ст., 16 – XVIII ст., три у вигляді реєстру (№№ 12, 20, 22) та три – в уривках. Майже всі наведені джерела зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ) і лише два (№№ 32, 37) походять із Центрального державного історичного архіву України в Києві (далі – ЦДІАК).

Серед документів цієї добірки необхідно знову виділити ті, що доповнюють «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.», тобто універсали й листи гетьманів, полковників, взагалі старшини. У першу чергу, тут представлені документи гетьманів Івана Самойловича (1), Івана Мазепи (1), лубенських полковників Максима Ілляшенка (1), Лук'яна Свічки (1), ніжинського Івана Хруцова (1), стародубського Тимофія Олексійовича (Жоравки) (1), охочекомонних та охочепіхотних (3), ловицького сотника Мартина Мартоса (1). Не менш авторитетно виглядає список адресатів. Ми навіть виділили в окрему частину публікації («Документи з архіву полковника Іллі Новицького») листи, які походять з 6-томного рукописного архіву охочекомонного полковника Іллі Новицького, який нині готується нами до друку. У цьому архіві зберігаються насамперед бл. 200 універсалів та листів гетьмана Івана Мазепи, з яких бл. 150 були опубліковані нами² (ще 50 публікувалися раніше Іваном Бутичем)³; 50 документів Івана Самойловича, 49 листів лубенського пол-

¹ Сіверщина гетьманських часів / Упорядники: Мицик Ю., Тарасенко І. Київ, 2019. Т. 1; 2020. Т. 2.

² Мицик Ю. Із невідомих листів гетьмана Івана Мазепи до полковника Іллі Новицького. *Український історичний журнал*. 2018. № 2. С. 148–162; Листи гетьмана Івана Мазепи з архіву полковника Іллі Новицького (ч. 2). *Сіверянський літопис*. 2018. № 3. С. 102–121.

³ Універсали Івана Мазепи (1687–1709). Київ–Львів, 2002. Ч. І. № 314; Київ–Львів, 2006. Ч. ІІ.

ковника Максима Ілляшенка та ін. До речі, у них добре висвітлено події на території Лубенського полку, хоча є дані й по інших регіонах Гетьманщини, у т. ч. Сіверщини. Отримувачем цих листів й універсалів значився Ілля Новицький – упорядник цього унікального архіву останньої третини XVII ст., адже він фактично очолював прикордонну службу Гетьманщини за гетьманатів Самойловича й Мазепи та навіть городові полковники (формально рівні йому) нерідко ставилися до нього як до особи вищого рангу.

Першим за хронологією є лист 1680 р. ігумена Свято-Микільського Рихлівського монастиря Луки Григоровича. Основну масу листів цього ігумена ми надрукували на сторінках «Сіверянського літопису» та «Сіверщини...», але цей лист із числа тих, які ще не друкувалися. Тут мова йде про зустріч ігумена з Новицьким у Коропі, про обіцянку полковника дати ігумену 200 «драни» й подарувати коня до виїзду «цугом» чернігівському архієпископу Лазарю Барановичу (під час зустрічі Новицького з ним у Батурині). Наступний лист (№ 2) від лубенського полковника Максима Ілляшенка писаний з Ромна в 1683 р., повідомляє про повернення із Гадяча від гадяцького полковника Михайла Васильовича дуже хворого гетьманіча, чернігівського полковника Григорія Самойловича. У травні того ж року наказний стародубський полковник Тимофій Олексійович (Жоравка) стисло писав Новицькому, сповіщаючи про пересилку його листа до стародубського полковника Семена Самойловича (№ 3). Цей документ важливий тим, що вперше називає Жоравку в такій якості у 1683 р. Великий за обсягом четвертий лист 1685 р. написаний у Ромнах лубенським полковим писарем Федором Васильовичем, був отриманий Новицьким у Талалаївці (суч. Ніжинського р-ну). У ньому згадувалася і Стародубщина, і роменський протопоп й інше.

Усе ж найбільшу цінність являють листи І. Мазепи й згадки про них та про універсали в посланнях до І. Новицького. Сам лист гетьмана 1693 р. (№ 8) містить відповідь на послання І. Новицького, у якому полковник повідомляв про результати походу проти ординців осавула Івана Рубана (Максимовича). Гетьман схвалив дії осавула, але в той же час висловив невдоволення тим, що до походу були залучені не тільки компанійці, але й козаки городових сотень, котрі зазнали через цей похід збитків. На початку березня 1688 р. (№ 5) охочекомонний полковник Михайло Кузьмович повідомляв про отриманий ним лист І. Мазепи. Гетьман у свою чергу отримав попередження від кошового отамана (Григорія Сагайдачного) щодо намірів хана Селім-Гірея I вдертися з ордами в Україну й тому наказував Кузьмовичу зв'язатися із Новицьким. Лист 1689 р. (№ 6) був посланий охочепіхотним полковником Яремою Андрійовичем із Новобогородицької фортеці (нині – у межах м. Дніпро). Я. Андрійович зокрема дякував Новицькому за «лист од ясневелможного его млсти пана гетмана ... ко мні комматований». У листопаді 1690 р. вищезгаданий полковник Кузьмович сповіщає про два послання І. Мазепи (№ 7). Перше було адресоване компанійському осавулу полку Новицького та отримане ним 4.11.1690 р., а друге – усім найманам полкам, у т. ч. й осавулу, але на момент отримання 6.11.1690 р. він уже вирушив у похід. Тоді Кузьмович написав листа осавулу від себе й сам вирушив у похід. У згадках про зміст універсалів та листів Мазепи, на жаль, не говориться, хоча у двох останніх мова йшла про похід проти ординців.

Три інші листи містять конкретніші дані. Так, 1693 р. лубенський полковник Леонтій Свічка сповіщав про отримання ним 16 (6) жовтня гетьманського листа, що містив наказ розпустити по домах військо, яке приготувалося до походу (№ 9). У листі 1697 р. переяславський обозний (на той час виконував обов'язки наказного полковника) Леонтій Потапович (Панкевич) направив І. Новицькому копію гетьманського універсалу, у якому під страхом смерті Переяславському полку наказувалося після свята Успіння Пресвятої Богородиці (15 серпня за старим стилем) прибути на Оріль під командування миргородського полковника Данила Апостола (№ 11). Тут, поза сумнівом, мали на увазі Азово-Дніпровські походи. Згідно літопису Самовидця, частину військ гетьман лишив «на заставі, при полковнику мир-

городском Даніїлу Апостолу»⁴. Цей універсал досі невідомий, а тому згадка проливає світло на його зміст. До того ж, він уперше містить згадку про те, що Потапович (Панкевич) був наказним переяславським полковником. У тому ж році лохвицький сотник Мартин Мартос сповіщав гетьмана Івана Мазепу про отримання ним гетьманського універсалу на «млини полку Лубенського» (цей універсал досі невідомий) і про презентацію його лохвицькій старшині (№ 10). Хоча старшина позитивно сприйняла гетьманську волю, однак Трохим Пештич, батько майбутнього лохвицького сотника Степана (сотникував у 1694–1695, 1714–1718 рр.), став вимагати спеціального універсалу для себе (напевно, він мав свій інтерес щодо млинів, оскільки володів ними в с. Гудимах (нині – село Роменського району). Через це Мартос просив І. Мазепу роз'яснити це питання. Наприкінці цієї частини наводимо лист до І. Новицького понорницького сотника Н. Савченка (№ 11), у якому він клопочеться за рідного брата Олексія. Цим документом завершуємо цю частину статті та переходимо до іншої, яка не пов'язана з І. Новицьким.

У першу чергу, відзначаємо лист 1676 р. гетьмана Івана Самойловича до царя Федора Олексійовича. Гетьман інформував царя про дії правобічного гетьмана Петра Дорошенка, кошового отамана Івана Сірка, про зимові квартири компанійського полку Мовчана в Чернігівському й Стародубському полках. Під номером 29 вміщено універсал 1733 р. ніжинського полковника Івана Хрущова. Він був адресований насамперед конотопському сотнику Йосипу Костенецькому й стосувався запису козака Ничипора Єзучевського до Конотопської сотні, оскільки раніше він служив у Прилуцькому полку. Під № 20 вміщено регест жалуваної грамоти царів Петра I та Івана V, що була надана за заслуги конотопському сотнику Федору Кандибі «на село Куриловку и на слободу Кандибовську» (остання – очевидно колишній населений пункт на території Оржицького району Полтавської області). Цікавим є атестат 1760 р., даний у Пруссії бахмацькому сотнику Михайлу Яновичу (№ 36). Ним засвідчувалася його участь у поході до Пруссії під час Семилітньої війни.

Першим же за хронологією у цій частині є документ 1638–1639 рр. (№ 12) – випис із чернігівських гродських книг, який містить акт розмежування Ніжина, Дивиці й Носівки. У ньому згадано не тільки важливих осіб регіону, але й перераховано ряд населених пунктів і топонімів, як от: Дивиця, Сальна, Талалаївка тощо. Далі розміщено два записи 1671 р., які стосуються Борзни. У першому (№ 13) затверджено обрання міського писаря Омеляна Середовича, другий (№ 15) містить у собі купчу. Цей вид приватно-правових документів взагалі непогано представлений у нашій публікації. Ще дві купчі, котрі стосувалися Борзни (№№ 14, 16), датовані 1671 р. У першій із них згадується знищення міста «под час московщини», очевидно військових дій недавніх часів, унаслідок чого до влади прийшов гетьман Дем'ян Многогрішний, а у другій – продаж греблі на р. Борзеньці. Важливо, що в 1671 р. згадано Семена Козаченка як повноправного городового отамана, тоді як у довідниках чомусь фігурує Костянтин Забіла⁵. Ще три купчі датовані 1673 р. (№ 17), 1689 р. (№ 19) і 1691 р. (№ 21). У першій згадано конотопського писаря Ярему Вілянця. Вона дає змогу уточнити його каденцію, яку обмежували 1680–1681 рр. У другій йде мова про Стародубщину, тому вона була укладена в присутності стародубського полковника Тимофія Олексійовича (Жоравки). Третя вміщена у випис із міських книг, і тут знову йдеться про Борзну.

Серед документів XVIII ст. важливим є лист 1720 р. (?) Опанаса Петрунченка до гетьмана Івана Скоропадського (№ 24). Він містить у своєму складі розгорнуту скаргу на сосницького сотника. Ним міг бути хтось із трьох осіб: Павло Сангурський, Василь Дорошенко, Опанас Запорожченко. У листі згадуються також чернігівський полковник Павло Полуботок і комендант Іван Іванович, а з інших населе-

⁴ Літопис Самовидця. Київ: Наукова думка, 1971. С. 159.

⁵ Кривошея В. В. Українська козацька старшина. Київ, 2005. Ч. 1. С. 85.

них пунктів – м-ко Седнів і с. Купчичі (нині Сосницького р-ну). У скарзі порушено ряд питань, зокрема, про «можчир мосянжовий», тобто латунний, із жовтої міді, призначений для Чернігова. Але що це за «можчир», можна тільки здогадуватися. В іншій скарзі І. Скоропадському (№ 23), поданій Андрієм Кандибою, ідеться про незаконну конфіскацію в нього вищезгаданої Кандибівки російським полковником В. Салтиковим. У 1732 р. конотопський житель Семен Єзучевський скаржився гетьману Данилу Апостолу на заподіяні йому кривди від священника с. Обмачева Батуринаської сотні Федора Лапки (№ 28).

Найраніша ж купча XVIII ст. датована 1700 р. (№ 22), фіксує продаж млина під Конотопом. У документі 1737 р. (№ 33) міститься скарга бунчукового товариша Василя Дорошенка на конотопського жителя Василя Кандибу, який у 1734 р. вчинив напад на підданих Дорошенка в с. Базилівці (нині – село Конотопського р-ну). Конотопщини (Конотоп, села Семенівка й Гути) стосується й розгляд конфліктної справи 1723 р. між удовою Бабиченко та Левком Гавренком, у якій йшлося про рубання гаю (№ 25). Два листа 1728 р. (№№ 26, 27), адресовані мглинському сотнику Олексію Єсимонтовському, стосуються конфлікту за землю у селах Стародубщини між стародубським полковим писарем у 1698–1707 рр. Опанасом Покорським і Дублянським. Цей же Покорський звертався у 1759 р. до Марії Григорівни Єсимонтовської (Скорупи) в аналогічній справі. Стародуба й Стародубщини стосується і купча 1757 р. (№ 35). Серед підписантів бачимо й хорунжого Новомиської сотні Федора Семеку (Семенка?). Досі вважалося, що він займав цю посаду в 1741–1755 рр., тепер же можемо продовжити його каденцію і на 1757 р.

Ще одна справа («извѣстие... канцелярии министерского правления малороссийских дел»), датована 1735 р. (№ 30), теж стосувалася земельного конфлікту між ніжинським війтом Петром Стерієвим, удовою Безбородко та Семеном Лизогубом. Постать удови Безбородко викликає особливий інтерес. Чи не вона була матір'ю Олександра Безбородка, наказного полковника ніжинського (1768–1773) та київського (1774–1779), а згодом – канцлера Російської імперії (1797–1799)?

Завершують цю публікацію два документи, які стосуються церковного життя. Насамперед це лист 1736 р. (№ 31) чернігівського архієпископа Іларіона Рогалевського до воронізького сотника Івана Холодовича про спірну справу навколо млина на р. Івоть, що належав Борисоглібівському монастирю у Чернігові. На жаль, бракує закінчення цього листа, але суть його вповні зрозуміла. У документі 1737 р. (№ 32) міститься «сказка» Івана Кривця, колишнього жителя Козельця. Посланий у 1732 р. до Києва лубенським протопопом із грошима для консисторії, він заїхав у Козелець на весілля дочки й підпилий виїхав до Києва. У селі «Димеровці» (нині – Велика Димерка Броварського р-ну Київської обл.) його заарештував компанійський сотник Соломка та забрав гроші. Через це й виникла бюрократична справа, яку Кривець й описав у своїй «сказці». Завершує статтю витяг із відомості 1782 р. про братію Свято-Преображенського Мгарського монастиря під Лубнами, серед якої бачимо й вихідців із Сіверщини (Борзни та с. Будища Понорницької сотні) (№ 37).

Насамкінець зазначаємо, що підписи-автографи в документах підкреслені нами, а слова, які не вдалося прочитати – знаком (...)*. Квадратними дужками позначені пропуски в тексті через якісь дефекти (обірвана частина тексту тощо) або відновлені за сенсом слова. Датування, подане переважно кириличними літерами, переводимо арабськими цифрами. У першій частині статті майже всі листи написані до охочокомонного (компанійського) полковника Іллі Новицького й тому ми будемо вказувати ім'я адресата.

Сподіваємось, ці джерела будуть цікавими також краєзнавцям, оскільки проливають додаткове світло на історію населених пунктів Сіверщини, соціально-економічну, церковну та культурну історію краю.

Документи з архіву полковника Іллі Новицького

№ 1

1680, жовтня 15 (5). – Свято-Микільський Рихлівський монастир. – Лист ігумена Луки Григоровича.

«Мні велце ласкавий мсци пне полковнику Войска его црского прсвітлого величества Запорозкого комонный, добродію мой великий.

Сими часи будучи в Коропі, зичилем собі видітися з в. мс., моим мсцивим паном, еднaк же розние забави того мні заборонили, а найбарзій для того, же подобно в. мс. мс. пн. на маетности своїй на тот час зоставал. Тепер през умисльное писмо мое низкий законний при уставичных молитвах в ласку в. мсти, моего мс. пна, залецивши п[о]клон, ознаймую, же тому неделъ з килка як писал до мене его милость отц архидиякон архипастирский з Чернігова, просячи як то недалеко [...] в. мс. мс. пна отлеглого, абы ся упомніл обетници, меновите о коня, котор[ого] в. мс. мсци пн. в Батурині под час битности пастирской до цуг приобецал дати. Ежели юж ест отосланный, а ежели ніт, теди на сем тижню конечно замисл до его пастирской милости поіхати мію, слушне бы оного през мене переслати, ежели на том воля в. мс. мс. пна будет. При той же оказії покорне в. мс., моего мс. пна, прошу: поневаж Леонтий Роганский, будучи у мнстру нашом, хвалился мні, же в. мс. мс. пн. оному драни сотец (?) три даровал и заліцал он же якобы над потребу у в. мс. еще драни ест, которой нам барзо пилно потреба. Рач з ласки своей панской яких сотен зо дві до містца стога дати. О которую то дран повторе покорне в. м., моего мс. пна, и великого добродія попросивши, а о обетницу, так пастирскую, як и убогого мнстра нашого, упомнівшися, тепер и назавше ласце в. мс., моего мс. пна и великого добродія, з вшелякою моею поволностью и уставичными убогими законными молитвами яко найпокорній поліцаюся и зостаю в. мсці, моему мсцівому пну и великому добродіеві цале всего добра зич[ливий] слуга и уставичный бгомалец Лука Григориевич, игумен, з братиеню.

З мнстра стгля Хва Николая Пустинно-Рыхловского мсця октоврия 5 1680».
(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14285. Оригінал).

№ 2

1683, березня 7 (лютого 25). – Ромни. – Уривок з листа лубенського полковника Максима Ілляшенка.

«[...] Братерско в. мс., м. мс. пану, щирим афектом зычу: рачыш в. мс. мсци пан через своего пана писара о приезді своем в Глинск нам ознаймуючы, писаты и о повороті з Гадячого, добродія велможного, его млсти пана Грыгорья гетманьча, от нас увідомляетеся. Теды в. мс. мсци пану ознаймую, же сторож мой з Гадячого о полночы приехал и лист добродія ясневелможного, его млсти пана гетмана от пана полковника гадяцкого, зас (...)»* привез, який ораз (?) добродія у два кун послалисмо. Вправді ж до нас писма жадного не маш, еднaк сторож говорыт, же выділ очне пана Грыгорья, барзо хорого, и докторов, мовит, звезли до его млсти. О яком выезді его панском, дай Бже, жебы здоров був, ціле відомосты не маемо и завше частими писмамы докучаю пану полковникови гадяцкому, просячы о певную відомост, абы о его млсти, як з Гадячого мает выехаты, ознаймил нам. И скоро матимемо відомост, тоеи ж годыны и в. мс., мсци пану брату, не замешкаю ознаймиты[...].

З Ромна феврал[я] 25 1683 року».
(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14237. Оригінал).

№ 3

1683, травня 26 (16). – Стародуб. – Лист наказного стародубського полковника Тимофія Олексійовича (Жоравки).

«Мсці пне полковнику комоньний, мні велце мсцівий пне и приятелю.

Здоровя доброго и всяких от всіх добр давши помислностей в.м., м. мс. пну упрейме міти зичу. Писмо добродія велможного его мл. пна полковника ншого

стародубовского писаное до в. мс., м. мс. пана, через умисного козака моего послаю по указу его панскому, не бавячи. Тое до ознайменя подавши, ласци в. м., м. м. пна, пилно мя полецаю

в. м., м. м. пну, всего добра зичливий пртель и рад служити Тимофій Алексіевич, от его мс. пана Симеона Івановича, гетманича, полковника Войска их црского прес[вітлого] вел[ячества] Запор[озкого] стародубовский, добродія моего, наказний.

З Стародуба 16 мая 1683».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14456. Автограф (?)).

№ 4

1685, серпня 11 (1). – Ромни. – Лист лубенського писаря Федора Васильовича.

«Добродію мсці пане полковнику комонный.

Сей козак полку в. мстиного з листом их в. мс. мсци пана до его млсти пана полковника нашого тут, в Ромен, вчера приехавшы, не застал в дому пана полковника и отехал з пані полковниковою еще в середу 29 июл. до его мл. пана полковника гадяцкого намистного, где посполу и его мл. отец протопопа роменский зостае, бо умисне его мл. пан полковник гадяцкий старого нашого у маетност ку собі жадал, щоб где о чом в потребах своїх розговорыти. Бо оттол по указу добродійскому без мало в край стародубовский пан полковник гадяцкий чы не отідет. Оттол мы своего пана полковника сего дня повороту сподіваючыся, велілисмо сему козакови час збавити, а же кгда сей козак почал тескнуты, убоячы вашей уразы, що забавился и мы от него лист в. мстиного принявшы, а начытавшы в нем о такой мові безрозсудной сотника лубенского, що губою своєю якуос річ на гонор рейментарский плюскал и мы его почытаючы за неблагодарного ласки панское, тот лист в. мстин принявшы, мы обіцуюмо его мл. пану полковникови за приїздом отдаты. Подлуг якого так розумію, же п. сотникови будет безчестно, бо не тилко самому пану полковникови годится за тое его ганыты, але нам и меншым належыт за такую его губу неугамованную ганиты. А якие он слова на так висоце гонор говорыл, рач в. мс. мсци пан список до его мл. пана полковника нашого вскорі переслаты, жебы віддал пан полковник ему его слова на очы выкинуты. Бо он від[ат] певне будет невинностю вимовлятыся. Покорне в. мс. о присланне того списку именем пана полковника велце прошу. Кгда ж его мл. пан полковник скоро прибудет з сей дороги, которого сподіваємося дня сего на ноч, албо завтра рано, то завтра по обіді на ноч з его млстю виберемося до монастира лубенского и во всем в. мс. мсци пана его мл. увідомит, а на сес час нызкий мой в. мс. уклон отдавши, зостаю в. мс. добродієви моему уныжоний слуга Федор Василевич, полковий лубенский писар.

З Ромна 1 август. 1685 року».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14197. Автограф. Запис на звороті: «Од пана писара полкового лубенского з Ромна под Талалаювку 1 августа подано 1685»).

№ 5

1688, не пізніше березня 15 (5) (перша неділя Великого Посту). – Лист хоческомонного полковника Михайла Кузьмовича.

«Мці пне полковнику комонный, велце мні мсці пне и добродію .

Постом святым великим Чотиридесятидневным в. мсти, м. м. пна, усердно и миле поздоровляю, також вселюбезно и зычу сей же Пост свтый спостити и в добром здоровю радостно пресвітлого Воскрнїя Хрстова дождати. Пишет до мене ясневелможный добродій нш, его млст пан гетман, иж мае відомост з Низу от кошового пана атамана, же на сых днях мае хан своим злым намірением з скуплеными уже ордами своїми под наши хрстіянские города вымірити дорогу. О якої відомости так розумію ясневелможный добродій, же и в. мсти, м. м. пну, дал знати, кгда мні з в. мс., м. м. пном, кажет зноситися. Зачым я моих резидентов до в. мсти, м. м. пна, посылаю, котрыє з дней килка могут при в. мсти, м. м.

пану, забавитися для відомости от побережных городов. Если бы міл где неприятел бисурман вторгнути, велце прошу в. мсти, м. м. пна, моїми давати знати мні. Пры том застаю назавше в. мсти, м. м. пну, всего добра зычливым и готовым до услуг Михайло Кузович, полковник Войска их ц[а]рского пресв[ітлого] в[е]л[и]ч[ества] Зап[орозкого] комонный.

В Богу[родицкой?] в вечер 1 нед[ели] Посту 1688 року».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14440. Оригінал. Запис на звороті: «В Лукомле марта 5 1688 з верва (?) Прилуцкого полку от пана Михайла Кузова пол[ковника] комонного»).

№ 6

1689, вересня 17 (7). – Новобогородицька фортеця. – Лист охочепіхотного полковника Яреми Андрійовича.

«Мсці пане полковнику комоний, мні велце зичливый брате и приятелю.

За любовь и зичливість братерскую, которую показалисте противку мене, их есте без задержаня лист од ясневелможного его млсти пана гетмана добродія нашого, ко мні коммутованый, подали, велце в. мсти дякую и отслужит братерско субмітуюся. А счо пишете в. мсть стороны відомостей, жебым вас чим увідомил, леч теперешнего часу жадних новын в себе ніотколь не маю, тилко копію з листу добродійского, слово в слово описанню, на жаданя в. мст мст пана посилаю. А відомост ежели якая притрафится днем и ночу готов застаю подати. При том ласце братерской и приязни зичливой полекаюся при зилivosti доброго от Гсда Бга здоровья в. мсти мсти пану и брату.

З табору с-под города Новобогородицкого 1689 мсця септєвря 7 дня.

В. мсти мсти пану брату и приятел[еви] зичливому всего добра зичливый их црского пресвітлого величества Войска Запорозкого полковник піхотный Ярема Андрієвич и до услуг поволный».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14441. Оригінал).

№ 7

1690, листопада 16 (6). – Під Городищем. – Лист охочекомонного полковника Михайла Кузьмовича.

«Моці пне полковнику охотнокомонный, велце мні мсци пне и добродію.

Ведлуг першого писма от ясневелможного его млсти пна гетмана добродія ншого, котрое прышло до рук пна Ивана Максимовича, асаула полку в. мстиного, во второк прошлый, то ест числа 4 ноеврия, зараз пры борошні на недел тры або й далее з кожного полку товариства по пятьдесят з тим же п. Иваном Максимовичом того ж 4 чысла выправилисмо, а 5 чысла ноевр[ия] переправили Дніпр. Другое зас ясневелможного добродія писмо до в. м. писаное и прыналежное ку всім полкам так комонным, яко и піхотным, прышло до нас з середи на четвер преде днем 6 чысла ноевр[ия] и уже не застало пна асаула. Теды я зрозумівши волю ясневелможного добродія ншого, написалем от мене и втропце за оным же п. асаулом товариством моим послалем. А що и до рушеня в том же поважном добродійском писмі было спецификованого и тое з вышмененным ознаймившы, застаю всего добра зычливый их црского пресв[ітлого] вел[ичества] Войска Запор[озкого] полков[ник] комонный Михайло Кузович.

З под Городьща з ноевр[ия] 1690 року».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14440. Оригінал).

№ 8

1693, квітня 25 (15). – Батурич. – Лист гетьмана Івана Мазепи.

«Мой ласкавый приятелю, пне полковнику комонный [...]

З писма в. мсти, до нас присланого, відомо нам учинилося о повороті асаула вашого полкового Ивана Рубана, который ходил за промыслом военным в поле, а же ему в той дорозі нігде не тра[пи]лося поминутися през так долгый час неприятелями, теды умысл[ил] побавитися около Лебедина, який час, азали бы там

чи не достал якого бе[сурманина] языка, чим бы нам, гетманови, и всему Войску Запорозскому могл [прислуж]итися. Т[еды] мы его, пна асаула, похваляем охоту, о[днак же] дивуемся [...] и жалуем, же городовое товариство при нем, асаулу вашом полковом, будет котрое з едного тылко плуга и домового господарства мiют хлiб. Так много часу в той дорозi утратили, нiчого по намерению не вскуравши, а и тут господарства своi чрез тот час утеряли, то ест не приспособили нiчого в оном. Тое в. мсти наменивши зы[чим] ему доброго здоровья.

З Батурина априля 15 д. 1693 року.

Иван Мазепа, гетман Войска их царского вел. Запороз[кого].

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14206. Оригінал пошкоджений).

№ 9

1693, жовтня 16 (6). – Лубни. – Лист лубенського полковника Леонтія Свічки.

«Мосці пне полковнику охочокомонный охотный, велце мой мосці пне и брате.

Подан мні от добродія ясневелможного его млсти пна гетмана поважный лист у вечор числа 5, жесисмо сотен всіх полку моего товариство, якие были до отпору неприятелей бесурманов з домов двинутиися, распустил в доми. Теди розказавши оному товариству по их домовках розийтиися и сам з подручными своїми дня сего, на даті менованного, мiю рушити з Лубен ку Пирятину. Жадаю прето и в. мсти м. пна: хтiйте товариство сотні Чигириньдубровское, якие при боку в. мсти мосцівого пна на службі военной зостаюг, распустити по их домовках, защажуючи на иншую вперед грядущую военную потребу.

О що велце в. мсти, м. м. пна братерско просячи, его ж неизмінной полецаю мя ласце, зостаючи назавше в. мсти, м. мс.пну, всего добра цале зичливый пртелем и братом до услуг поволний их црского прес[віт]лого влчства Войска Запорозского полковник лубенский Леонтьий Свічка.

Дат з Лубен октобра 6 року 1693».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14252. Автограф (?)).

№ 10

1697, червня 25 (15). – Лохвиця. – Лист лохвицького сотника Мартина Мартоса до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможный пане гетмане, велце мой милстивий пане и великий добродію.

Прибувши я з поважным иньтерцизмим на млини полку Лубенского от велможности вашей мні данным універсалом, презентовалем пану атаману и всей старшині лохвицкой, что панове старшина лохвицькая и похвалила. Еднак кдим Троцькови Пестичови вельможный пне показал, тот яко живо віри не поймуючи, мовил: «А чему ж до мене особливого пньского писма не маш?» Зачим велможный милостивий пне, любо не хотілос велможности вашей потурбовати, еднак тое мя зневолило, же закупленьню моем не поймует віри. Другое. Кгдим запиталем его чи мiет от велможности вашей на млин свой оборонний універсал и жеби кди прийдет час тому, мiрочьку доход войсковий зо млина его брати, упомонулься он своего анімушу, отказал мні, же хоч и універсалу не маш, а з млина моего доходов не будеш брати. До того велможности вашей ознаймую, иж еще у Гудимах млин на его идет; не відаю чи за відомом вашей рейментарск[ой] милости чили ніт. И через таковые его поступки по указу велможности вашей ревизию по вьсіх млинах полку Лубенского чинивши, что на него о[...] все списавши, вслiд до велможности вашей послал[алем?], а на сей час млстивому баченю отдавши, естем велможности вашей пна моего велце милостивого найнижший слуга и подножок Мартин Мартос.

З Лохвиці юния 15 року 1697».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14460. Автограф (?)).

№ 11

1697, серпня 7 (липня 28). – Жердев (?). – Уривок з листу наказного полковника і обозного переяславського полку Леонтія Потаповича (Панкевича).

[...] копия ясневел[можного] и его мил[ости] пана гетмана з універсалу его панского виписанная горлом страшит, абисмо с полком по Успеніи ораз становилис до боку его мил[ости] п. полковника миргородского на Орл [...].

Леонтий Потапович, обозный и наказный пол[ковник] переясловский.

З Жердева (?) 28 июл[я] 1697 року».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14459. Автограф (?).

№ 11а

1694, грудня 21 (11). – Понорниця. – Лист понорницького сотника Нечипора Савченка.

«Мсци пне полковнику комонный, велце мні мосци пне и ласкавий добродію.

При поволности услуг моих поклон мой звикльй в ласку в. мос. мос. пну залецившы, доброго здоровья от Гсда Бга веспул з еї милостю пнею и со чади зичу в долготу дний заживаты при щасливом повоженю. При сем покорную мою прозбу до млствой ласкавости в. мс. мс. пна вношу за рожоным братом Алексіем Гаврилченьком, Олешка небожчика того Гаврилченька дядком их рожоным Олихвіром Обуховским, жителей понорницких, которие, зачувши о небожчику Олешку, же юж преставился з маловременьного сего жития на вічную памят, з Бжия розказаня, оплакавши его, небожчика и помянувши як црков православная в себї содержит з повинности своєї пртелской, пришедши до мене з жалем немалим, ба и со слезами, просячи абым им дал писмо для увірення до в. мс. мос пна, же оны в покревности таковой найдуются. Що я, добре відаючи, же так ест, а не иначе в тот способ за ними и причиняс, рач в. мс. мосци пн. оных як близьких в крві не отпустити тще з позосталих вещей небожчикових з побожности своей, на чом будет милосердие вше пньское, що за дшу его що нім (?) сиротам бідним на памят крвеного и рожоного их. А оны повинни за его дшу Гсда Бга благати и діти их, поки живота их на сем віку будет. А за в. мс. мос. пна и доброд. Отримавши милостивую ласку, должествуют Гсда Бга в Тройци Стой единаго маестат благати за доброе вше здорове и многолітное при щасливости пановане. О що и повторе в.мс. мосци пна и добродія моего низко поклонившис, покорне прошу: не остав прозби моя для тых сирот. Гсд Бг будет в.мс. нагородою стократно за таковое помирковане и поділ побожний им, сиротам, бо тилко в них було отца и добродія. А я за дознанную в прошеніи моем ласку ласку (написано двічі – Ю. М., І. Т.) готовим застаю навсегда отслужовати и естем в. мсци, моему мсцивому пну и ласкавому добродієви, цал всего добра зичливий и поволный слуга Никифор Савченко, сотник понорницкий.

З Понорници декаврия 11 д. 1694».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14487. Оригінал).

Документи інших фондів НБУВ

№ 12

1639, березня 28 (18). – Чернігів. – Випис з чернігівських гродських книг, який містить акт розмежування Ніжина, Дівиці й Носівки (регест).

«Въпис с книг кгородских воеводства Черниговского.

Року тысяча шестсот тридцат девятого месяца марта осмнадцатого дня.

На уряде кгородском в замку его корол[евской] милости черниговском передо мною, Миколаєм Дубницким, на тот час наместником воеводства Черниговского, ставши очевисто у книг кгородских черниговских урожоний пан Крыштоф Кгаевский именем ясневелможного мл. пана Миколая с Потока Потоцкого, воеводи брацлавского, гетьмана полного коронного, енерала подолского, каменец-

кого, лятичевского, нежинского etc старосты, подал пер облятам акъты чотыри комиссарские с ограничения нежинского, печатми и подписами рук ясневельможных, велможных и урожонных их мл. панов комиссаров сеймом прошлым на успокоене дифференций граничных стверженные, которые то акты або декрета комиссарские оригиналы уже и до книг подкоморских суть пред велможного его мл. пана Адама з Бруилова Киселя, подкоморого черниговского, старосты носовского, яко сусцепъта руки его мл. на тих оригиналах сведчит вписанные и так ся в собі мают:

(далі йде текст латинською і польською мовами, котрий подаємо у вигляді регесту – Ю. М., І. Т.)

Ми, послані королем і Річчю Посполитою для розграничення власності замків і обивателів Чернігівського воєводства, визнання «прав і привілеїв кожному зокрема». Розмежування починається з Ніжина, «на місце згадане, Сальну (Salna), Дуброву (Dąbrowu), де землі ніжинські, носівські і биківські зійшлися, і тут ніжинські беруть свій початок». Ми приїхали сюди на призначений час, щоб розглянути позов Потоцького до Адама Киселя. Представники позивача предявили документ, текст якого наводиться:

Мартин Калиновський, чернігівський воєвода, Олександр Пясочинський, київський, Улановський, Миколай Косаковський, чернігівські каштеляни і старости, Щенсни Вишел, подкоморій новгородський, Анджей Косаковський, чернігівський, Миколай Кисіль – новгородські хорунжі, Станіслав Пясочинський, суддя, Якуб Война Оранський, підсудок, Миколай Солтан, писар судовий земський, чернігівські урядники комісари вельможному пану Адаму Киселю, чернігівському підкоморію і носівському старості. Повідомляємо, що до нас, комісарів до розграничення, визначених ухвалою минулого сейму, також до присудження реституції, доходять відомості про певні розходження між Дівицею й Носівкою, володінням Потоцького, та містом Ніжином. Прагнучи це заспокоїти згідно старого опису кордонів міста Ніжина, ми призначили розгляд справи на 9 грудня 1638 р. Вимога предявити Потоцькому документи й свідків.

30 грудня 1638 р.

Ми провели кордони і насипали копці від Сальни й Дуброви до Плоскої Могили. Ніжин представляли Дмитро Кузич, бурмистр, і два райці Ян Бучинський і Олекса Кудря. Був також возний Ян Сеницький з Ніжина. Від Плоскої Могили витікають дві річки: одна тече до Удаю в правий бік, друга – вліво до до містечка Дівиці і впадає аж у річку Остер. Ці дві річки називаються Дівицею. Ці річки згідно попереднього комісарського розмежування розділяють Носівку й Ніжин. Тут ми насипали копці. Лосинівка належить до Носівки, а в правий бік землі, які тягнуться до Талалаївки і Ніжина аж до ніжинського мосту, а з містечка Дівиці найближче до р. Кропивни. Зліва – дівицькі землі, справа – кропивенські й ніжинські. Над р. Остром, а потім над Плоським болотом аж в половину цього болота до останнього копця з Ніжина, поставили 9 копців.

«Которые то вси чотыри акъты и декрети комиссарские ограничения усих чотырох стен (?) мeste Нежина, так яко афференс потребовал, уно волюмине до акът нынешних кгродских черниговских суть вписаные. С которих и тот выпис одного акту стороне требующой и аффекътуючой под печатю кгродскою черниговскою ест выдан.

Писан в замку черниговском.

Корикговал Турчынович».

(НБУВ. ІР. Ф. II. № 18432. Копія кінця ХІХ ст.).

№ 13

1671, березня 11 (1). – Борзна. – Запис в міських книгах про обрання писаря.

«Року 1671 місяця марта 1 дня.

Тарас Забіла, сотник.

Мы, уряд наш борзенский, Тарас Забіла, сотник Войска его црского прес. велич. Запорозкого борзенский, Семен Козаченко, атаман городовой, Плющ Гаврило, войт, Дмитро Дмитро (*написано двічі – Ю. М., І. Т.*), бурмистр борзенский, так же мещане Данило Крамар, Андрій Прасол, Григорий Проскурня старий и многие посполитие люде зацние, обиватели борзенские, чинимо відомо и актикум до книг міських, и жесмо новообрали писара всему місту Емелияна Середовича и поступили из диму посполитого члвіка по шагови, а который называется Войску Запорозкому товаришем, теди по полтораку, а из усей сотні на що для віри певной велілисмо в книгах записат. Що ест и записано року и дня виш описанного».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 50902. Тогочасна копія).

№ 14

1671, квітня 16 (6) (?). – Борзна. – Купча.

«Року тисяща шесот сімдесят первого місяця апріля дня 16 (6) (?).

На вradі нашом борзенском, передо мною Тарасом Забілою, сотником борзенским, пред Семеном Козаченком, атаманом городовим, пред Гаврилом Плющем, войтом тамошним, Дмитром Федоровичем, Андреем Савелиевичем, бурмистрами борзенскими, и при битности людей зацних пред Игнатом Савелиевичем, бурмистрами борзенскими, Иваном Савелиевичем, (...) * Пивоваром, Грицком Кулиничем (?), становши очевисте Ефимия Кондратиха зезнала тие словы: ижем доправила свое діти притомние сина из дочкою а на йменне Демяна и Мариню в своем кгрунті в той способ, же зять на ймя Трохим по збуреню города под час московщини постановил на моем грунті будинок своим коштом, докладаючи и тепер юж нехай вічними часи я при Трофиму, зяті, кгрунт оний, на мене приналежитий, пускаю тож в посесію зятеві, а синові Демяну своему наказую, абы половину плещу того Трохим заплатил, и що видячи Трохим, а слушаючи матчиних слов, и сплатил таярей тринадцат готових грошей. Знову оний Трохим за свою працу міуючую комору, в ринку стоячую окном против колоди и пудаше (?) напруд з Мойсіевим стояче Демяну в посессию подал. Волно так ему, яко то своим дискеровати. На що для віри ліпшой просили уряду обі сторони, абы было прийнято тая реч до книг міських, же иж на часи вічние о том розніх (?) не повинен ништо з межі них болш турбаці вщинати и так за потребованем тих сторон велілисмо в книгах записати. Што ест и записано року и дня вишей писаного».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 50902. Тогочасна копія).

№ 15

1671, травня 12 (2). – Борзна. – Запис в міських книгах, який містить купчу.

«Продажа плещу (...)».

Року тисяща шесот сімдесят первого місяця мая дня 2(?).

На вrad наш борзенский пред Тараса Забілу, сотника борзенского, и пред Семена Козаченка, атамана городского, Гаврила Плюща, войта тамошного, Дмитра Федоровича и Андрея Прасола, бурмистров борзенских, становши Роман Баришполец, обивател курінский, объявил тие слова, иж я продал плещ свой пану Демяну Кондратовичу, жителю борзенскому, стоячий подле Андрея Проскурні, а напотивко Семена Козаченка в Пробитой улиці, за коп тринадцат готових грошей без ползолотого. И так гроши отобравши, мовит тие слова: я отдаляю себе и жону и діти вічними часи от того плещу и пускаю ему в посесію. Волно ему яко то своим власним дискеровати, продати и на який хотячи пожиток собі обернути. Що таковую мову мівши, прохали нас, уряду, обі сторони яко Роман, так и Демян, абы било записано в книгах міських для віри ліпшой. И так за потребованем ест и записано».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 50902. Тогочасна копія).

№ 16

1671, серпня (?) 14 (4). – Борзна. – Купча.

«Року 1671 місяця августа (?) 4 дня

Продажа млина Лескова остатнего Кустовского Ивану Водовозу.

На радї нашом борзенском пред Тарасом Забілоу, сотником борзенским, пред Семеном Козаченком, атаманом городовим, Андреем Семеновичем, войтом тамошним, становши очевисто Леско Семенович, мелник бывший греблі Кустовской, ясне и явне доброволне, без жадного усилованя признал в тие слова, мовячи: иж я, панове, ач маючи приржоним правом отчистим греблю, лежачую верху реки Борзенки, на Кустовцах в держаню своїм вечистом не пінную и в жадной сумї небожчиком отцем моим и мною не заведенную, а не могучому видолети (?) за примусом недостатков моїх, абы міли на двох лотоках два млини з двома каменями виставити. Теды учасником собі приймуючи славетного пана Ивана Водовоза, продадем ему половицу греблі моеї в року 1660 девятом в місяці февралі, шестом дні за зол. сто сполна личбы и монети литовской. И тепер юж виш писаного року июня, не хотячи в Борзнї мешканя міти, продадем и другую половицу зо млином моеї роботи, працею и коштом збудований, з одним каменем уступами просяними и из валушними, так теж и из гаем, стоячим по той бок греблі от поля с приїзду от Стрїлников, продадем за полпятараста зол личбы и монети литовской пану Ивану Водовозу, сам себе отдаляючи вічними часи и изрекаючися с приятелями своїми, близкими и далекими. Волно, мовит, оную греблю в держанї тримаючи зо млинами, яко то за свою працу купленою, диспонувати яко хотячи на ліпший свой пожиток оборочати так от ему самому, яко и потомкам его по нем. Уряд, вислухавши признаня як от Леска Семеновича, мелника бывшего, без усилованя и без жадного примушеня по своей воли доброй, а видячи и могоричников, при которих торг и постановленьє было: Василя Шовгеню, Василя Якововича, Филипа Нагорного и многих людей зацних, варует под утраченьем совитости тоеї сумы данное за оную греблю зо млинами и под заплаченьем совитости накладов тысячу коп стороні и належному урядови. Если бы з Лесковой руки хто колвек мілса озвати и о держанье спокойное, за свое гроши купное, Ивана Водовоза турбовати. Волно юж Водовозови спокойне оногo з греблюю шафовати ему самому и потомком его на вічистие часи. А при таком обварованью за потребованьем стороны так, як ся стало, до книг міських велїл записати, што есть и записано року и дня вишей писаного».

(НБУВ. IP. Ф. I. № 50903. Тогочасна копія).

№ 17

1673, лютого 12 (2). – Конотоп. – Купча.

«Копия з купчой на хутор Скибенский.

Року Бжого тысяча шестсот сімьдесят третяго мця феврала второгонадцят дня.

Передо мною, Феодором Сулимою, на тот час державцею городовим конотопским, и пред нами врядом конотопским, и меновите Иваном Жданенком, сотником конотопским, и Гаврилом Клименком, атаманом городовим, и Романом Коломийченком, войтом конотопским, Иваном Федоренком и Мойсієм, бурмистром, и при том будучи славетно урожоний пн. Яков Лизогуб и п. Тимофій Радич и п. Юрий Харевич и Василий Парпура и Григорий Кривецкий и при Семену Зимовцю, атаманом курінним, и при п. Стефану Сулімі и при Семену Мученику и при Супруну Романенку и при Мелешку и при Ивасенку, обивателей конотопских, и Панком Петренком, атаманом шепеловским, и при инних людей на тот час било немало зацних и віри годних, ставши пред нас, звиш именованных особ, очевисто, явно, ясне и доброволне Гарасим Скиба з жоною своею на имя Любка, обивател семяновский, мовил так:

Мсці пнове уряд и всі особи зацние. Нехай будет явно Бгу и вам свідомо, иж продадем славетне урожоному п. Феодору Кандибі став з млином, в яком млині кол дві, коречники по дванадцет пядей, а третая заставка ялова и лісок низ

греблі аж за ярк до поля Примакового от міста, а от Вязовки з другого боку греблі гайок и що ест до поля пахатного и сіножати около гайка мое власное, нікому непенное и незаведенное ні в чом и тое продадем у вічност п. Феодору Кандибі, жоні и потомству его, вічне у посессию подаю за готовую и певную суму золотих осмьсот сполне монети доброй. Теди я их възявши суму до рук своїх, отдаляю сам себе, жону и дітей своїх всіх, так теж и жадних приятелей и крєвних моіх вічними часи, иж не повинен иміет ні в чом за оний став и що звиш наменилем вічними часи турбовати як самого п. Феодора Кандибу, так и потомства его. Волно п. Феодору як своїм власним завідоват и пожитковат на свою користь оборочати як хотя, не міючи ни от кого жадной перешкоди и турбації. На що я, звиш речений Гарасим Скиба, для ліпшой имовірности и певности пред урядом и особами звиш писаними подаю п. Феодору Кандибі оное писмо мое врадовое з притисненем звиклой печати врядовой и подписом руки писарской.

Діялося в Конотопі року и дня звиш писаного.

Звиш писанние особи. Яремій Вилянець, писар конотопский, рукою».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 57826. Тогочасна копія. Внизу документа намальовано три кола, всередині яких написано «печат»).

№ 18

1676, серпня 6 (липня 27). – Лист гетьмана Івана Самойловича до царя Федора Олексійовича.

«Божиею милостию (далі йде царський титул – Ю.М., І. Т.) Иван Самойлович, гетьман з Войска вашего царского пресвітлого величества Запорозским, пав до льца земного пред пресвітлым вашим царского величества маестатом у стопи ног, смиренно чолом бью. Иле колвек тими днями мілем у себе відомостей от (!) неприятелских бусурманских оборотах и Дорошенковых упорных завязотствах, и пойманных разных языков, все тые до вашего царского пресвітлого величества з моею звиклою повинности з языками через умыслных посланных моих послалем. Зачим и тепер якие мене о том зайшли новины он полковника лубенского, таже и од полтавского и з Коша од Ивана Сірка, атамана кошового, и од всего Войска Запорожского Нызового, теды и тые до вашего царского пресвітлого величества при листах их помененных особо через почту посылаю для увідомления, з которых п[о]розумівшися, же Дорошенко з бысурманы знову взравши (описка, має бути «взявши» – Ю. М., І. Т.) ликгу, а без мало чи и не з запорожцями, настренчил свой злий замысл на сей бок Днепра неприятелским способом уторгнути; прето з чулости моею маючи сам завше пилное око, и будучи готовым зо всіми полками на odpor оному росказалем полковником подніпрянским з выборным их товариством комонно стати поблизу Днепра, каждому у своем полку на певных містцах, так и комонному Мовчановому полку, который през всю весну накрывался (описка, має бути «найдовался» – Ю. М., І. Т.) на становиску у полку Черніговском и Стародубовском, и иньшим всім охочим людем туда ж к ным для помочи велілем надблизити, жебы ставши неподалеку, себе остерегали, а звлаша под теперешние робочые часы сего малороссыійского краю, и провідуючи о далшых замыслах неприятелских, мні ознаймовали, од которых якую вперед буду міти відомость, днем и ночью не омешкаю вашому царскому пресвітлому величеству ознаймовати. А тепер тое наменивши вашому царскому пресвітлому величеству, тут же жал мой незносный прекладаю на Петра Рославца, бывшего полковника стародубовского, который власне подобно намовившися з неприятелскими сторонами, без данья од мене жадние и наименшие ему причины, хотіл замешкане яковое тут учинити, бо ставшися цале мні и всему Войску Запорожскому городовому противником, и людей зацных полку своего до того приводил, жебы рейменьтови моему не повиновалися. Людцкая однак справила то ростропность, и ку своему добру посполитому зычливость, же его превротное рады, не слухаючи, до мене одозвалися з своим неодмінным послушенством через значных своих присланных особ, и давши о его нестатку відати, про-

сили мя услыно о позволене на обранене иньшого собі полковника. Зачым и я, хотячи жебы оны непорушно при первом могли зостават и порядку, позволил им ведлуг давного звычайу войскового з межи себе обрати кого злюблят полковником. Он затым вдячи, же в нарічьи своїм к замыслу омилився да вся з тым на потом чути, же міл удатися, забравши всі знаки войсковые, до вашого царского пресвітлого величества к Москві. Который кгды там прибувши, міл бы що неслухного перед наяснійшым вашим государским маестатом клеветати, прошу покорно вашого царского пресвітлого величества, жебы ему не вірено, овшем жебы его яко розорителя покою святого добре там придержено до розправи, для которие вскоре до вашого царского пресвітлого величества особу якую од себе значную з щирским (?) чолобытьем моим выправлено. А на сей час притом полекаю на вашей царского пресвітлого величества милостивой ласце.

З Батурина июля 27-го 1676.

Вашого царского пресвітлого величества вірный подданный во віки неоступный и слуга найныжайшый Иван Самуйлович, гетман Войска вашего царского пресвітлого величества Запоровского».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 18373. Машинописна копія. З машинописного заголовку: «Малороссийские подлинныя акты 1676 г., июля 27, № 349/334». Запис біля печатки: «184-го августа в 4-й день через почту с калужким стрелцом с Андрюшком Барышниковым»).

№ 18a

1680, травня 26 (16). – Свято-Микільський Рихлівський монастир. – Лист ігумена Луки Григоровича до полковника Іллі Новицького.

«Мні велце ласкавий мсци пне полковнику Войска его [црского] прсвітлого величества Запоровского комонный, доброд[ію мой великий].

Писалем по килка разий писмо мое до в. мс., моего мс. пана, просячи на пра[здник] стого Николая, на которое жадного skutечного респонсу не одержалем, т[о] так розумію наша негодност, а в. мс. мс. пна забавы военние то спра[вити] могли. Зачим тое блгоугодное Гспдви и Его угодникови діло часу свое[го...] поволнійшого поветовати рач доброд[іи] мой покорне прошу. Под час бытности нашой в Батурині розних особ мовы до ушу в. мс. пана носилися, межи которими и я промовилем. На оние в. мс. мс. пан з ласки своей его милости пану и пастыру цугового білого коня дати приобецал. Зачим тепер по указу его пастырской милости и в пилюной моей потреби в Чернігов о середі, даст ли Бг, виержаю, тую вашу обетницу през мене его пастырской милости виполнити чи не можная бы. При котрой [...] ведлуг проможности моей от в. мс. мс. пана поклонитися могу. А на сей час з оним же моим поклоном в неотмінную любов и ласку в. мс. мс. пна полекаюся покорне и назавше зостаю в. мс. моему мс. пну и [великому] доброд[ієві], всего доб[ра зичливий слуга] и уставичний б[гомолец] Лука Григориевич, [игумен, з братиею].

З мнстра сттля Хва Николая Рыхловского мсця мая 16 1680».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 14552. Оригінал ушкоджений).

№ 19

1689, лютого 26 (16). – Стародуб. – Купча.

«Року тисяча шестсот осмьдесят девятого мсця февраля шестогонадцят дня.

Передо мною, Тимофієм Алексієвичом, полковником Войска их црского прес[вітлаго] влчства Запоровского стародубовским, ставъши очевисто Дороха Гучонок, житель Буди Рохмановское, ясне и доброволне признал, иж кгрунт свой пахатний власний, никому ни в чом незаведенний и непенний, з синожатми и з сноповщиною, з двором, з будиньком, з гумном, з огородом, в той же Буді найдуючийся, за певную суму грошей, то ест за шистнадцять коп литовских доброй монети, пну Василю Михайловичу, товаришови войсковому, жителеви села Борознина, на вічност продал и пустил от которого то кгрунту всего, пахатного и сіножатного, он, Дороха Гучонок, себе самого, жону дітей, близких и далеких

крєвних своих в вічніє и в неотзовніє часи видидичует и отдаляет. Волно ему, Василю Михайловичу, оный кгрунт, яко свой власный, кому хотя дати, продати, даровати, заменяти и на який хотя свой пожиток обернути. Счо для ліпшої моци и твердості сее добровольное Дороха Гучонка продажное признание потребуемой стороны, то ест, Василю, при печати з подписом руки моеї даю.

Писан в Стародубі року, мсця и дня вижей писанного.

Их црского прес[вітлого] влчства Войска Запорозского полковник Тимофій Алексієвич. М. П.

(С подлинника)».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 18432. Копія кінця ХІХ ст. Зверху у документу запис копіста: «Купчая, совершенная перед полковником Тимофеем Алексеевичем, на продажу Дорохом Гучонком, жителем Буды Рохмановской, грунта Василю Михайловичу, товарищу войсковому, жителю с. Борознина, за 16 коп 16 февраля 1689 года»).

№ 20

1689 вересня 13 (3). – Москва. – Жалування грамота царів Петра І, Івана V (регест).

«Копия з подлинной грамоти их црского величества.

Бжиєю млстію (далі йде царський титул – Ю. М., І. Т.) пожаловали конопского сотника Федора Кандибу, повелели ему дать сию нашу [...] жалованную грамоту на село Куриловку и на слободу Кандибовскую. Для того прошлого от создания мира 7197 (1689 – Ю. М., І. Т.) году бил челом нам он, Федор, что в прошлех годех служил он отцу нашему [...] Алексею Михайловичу [...] и брату нашему [...] Феодору Алексеевичу [...], также и нам[...] служит, не щадя головы своей, против неприятелей крста стого в Чигринских и в иных во многих, также и в прошлех во 195-м и во 197-м (1687 и 1689 – Ю. М., І. Т.) годех во обоих Крымских походах бил и за сие ево служби [...] гетман Иван Стефанович Мазепа дал ему, Федору, в Прилуцком полку село Куриловку до слободу Кандибовскую, а [...] наше величество [...] – сею ншу[...] жалованную грамоту [...] в [...] Москве [...] 7198 мця сентевря 3 дня [...].»

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 57826. Тогочасна копія).

№ 21

1691, травня 1 (квітня 21). – Борзна. – Запис в міських книгах, який містить купчу.

«Випустошіне гаю его мл. п. пол[ковника] ніжинского Стефана Забіли од Конашовцев Максименков.

Року тысяча шестот девятдесят первого місяця апріля 20 первого дня.

По росказанью добродія ншого, его мл. пна полковника ніжинского, мсцивого пна Стефана Петровича Забіли для нижей справи мененное ос(...)* подлуг отчистого гаю или притомного купного в суместо там же об меж Процика Світличного, конашовского жителя, лежачого. Мы, зсланные, Петро Макарович, атаман городовий, Андрей Шеверня, хоружий сотенный, Васил Бакало, значный товариш, Федор Романович, писар міський, подлуг того же близко окопу старожитного, завладілого од килкодесят літ, в держаню міючое до самое Дочи болота без жадного уступу и шкоды ненарушне в цілости оставал. А тепер в том держаню лежитого гаю самоволне одважным уступом за свой власный менячи Максименьки небожчик Микита и Борис, жителе конашовские, завладівши и посідши (?), вперед самы уезлом (!) спустошенье вирубом чинили потайным акы крадежным способом. А потым на вируб с кляку Аньдрею Шеверні, хоружому, витяты запродали. Его млсть пн. польковник ніжинский, узнавшись таковой шкоды и спустошеня своего притомного власного гаю, здаючися на стороны старожитные люде подошлиє в літех жителей конашовських, котрие добре свідоміє тых кгрунтьов и гаєв кому од давных літ міли оставати и служили в поссесієй гды

сполньне з нами на тые містца выехали Иван Проценко, атаман Конашовский, Иван, войт, з значьними людми тамошними ж, то зараз постановившись Харко Набережный, будучи подешлих в літех, признавал, таким дукоментом (!), як еще, мовит, блаженной памяти отц Василий Красовський, протопопа борзеньский, в держаню своем міл тот гай, а Харко на тот час в небожчика потопопі у опеці за дитину притомную оставал, на то, и нас зосланных виш мененных особ и конашовских старожитных жителей мененного Ивана, войта, Андрія Кушнера. Кгды по завоженю напрод оглядівши по тому и узнавши, кгды Харко Набережный и Борыс Максименко посідач гаю за ными ишли и нам знаки старовічные показовали, узавшы од рову пнского и до окопу Процика Світличного, поміжника. Потому ж при знятю старожитных людей як куды нас заводили, туды и знаки накаяковали стятіе на дереві. Там же при нас, висланных мененных, и конашовских жителей признаючи Борис и Никитиха Максименковая за визнанем людским, поневаж им неналежно было притомностю в держаню міти собі, так и тепер правом отдаляючися, не хотят оным завідовати и уступу міти, опроч часты своей там же близ гаю лежачого, домовляються що ім притомности належит; зась шкоды за вирубок часты немалой того гаю, оглядівши з тыми ж людми конашовскими спускаючися на их увагу, шацунок чинили якобы на коп осм, то еще на увагу пнскую здаючися тих уступьцов и посідачов яко недобрех обьвинивши, до росправи слушнійшой до книг міських записат велісимо. Што есть и записано».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 50902. Тогочасна копія).

№ 22

1700, грудня 10 (листопада 29). – Конотоп. – Купча (регест).

«Року Божого 1700 місяця ноеврия 29 дня пред нами, урядом конотопским, а меновите предо мною Феодором Кандибою, обозним полковим ніжинским, и Семеном Зимувцем, сотником на той час будучи наказним конотопским, Игнатом Макухою, атаманом городовим и Гавришем, войтом, Гаврилом Плаксенком и Андрієм Ярмирковым, бурмиистрами, ставши очевисте, явне, ясне з доброй волі своей без жадного примушення Степан Наталченко с женою своею Оленою Ювфимовною и при нем же будучие брат Степанов Гарасим и Иван, син того ж Степана...».

Продаю млин панам Григорию и Матвію. Це діялося при о. Димитрію, священнику Юрїївському конотопському, Кирилу, ніжинському крамарю, та інших.

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 57809. Копія XIX ст.).

№ 23

Не раніше 1715 р. – Конотоп (?). – Скарга Андрія Кандиби до гетьмана Івана Скоропадського.

«Доношу вашей панской велможности в крайней мні діючойся нужді и разоренїи такового извїстие, иж почтенний его милост гспдн Василий Феодорович Салтиков, полковник, в прошлую сюю среду прислал своего прикажчика вязовского з драгунами в селце мое Кандибовку, здавна отцем моім літ тому из пятьдесят ест осаженное и за моего владїния грамотою монаршою стверженное, одобрал на себе з кгрунтом, двома ставами и млинами, гай, сіножат и поля, повідаючи будто Кандибовка на землі, до Вязовой належачой, поселилас. А прежде сего поміщики вязовскїи Скрипицин и иние до моего кгрунту не интересовали и не своїли, что их есть земля, навет еще имію сім дворов, купленных у Вязовом з кріпостмі, не чинили мні перешкоди. А тепер когда он, гспдн полковник Салтиков, чи насилно в Скрипицина тую деревню достал чили яким подобием иншим до себе привернул, зо всего мене вижил и провиянт уже прикажчик на его особу избрал. Прето умилосердис велможний пане, ратуй мене в таком разоренїи, ижби тое селце Кандибовка при мні знайдовалас по прежнему зо всім моім кгрунтом, бо отнюд нігде мні тепер подїтися з статком и сіна узяти. А даст Бг дочекати весни и будет велможност вашей панской висланий и рассмотрит, ежели ему належатимет земля, уступ-

лю по розиску, а нні и повторе велможности вашей панской о призрительный рес-
пект прошу велможности вашей панской нижайший слуга Андрей Кандиба».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 57824. Тогочасна копія).

№ 24

1720 (?). – Лист Опанаса Петрунченка до гетьмана Скоропадського.

«Ясневелможний мсці пане гетмане, велце нам премилостивийший пане и великий добродію.

Уже по отезді моем тут будучи в Глухові з поважним листом ясневелможности вашей прибулем в дом свой аже по звиклой злости пн. сотник на мене, убогого члвка, и старшина его також ненависна, если на кого он покажет, так писар его пришлет слуг міских пограбят можчир (!) мосянжовий без битности моей, за которий дадем коп осім, а то за церковний двор, в котором людовница. И тот двор тилко закупили на сей рок у его ж роженого брата отца Прокопия талярей за десят и много хто держал, не оплачивал погребщини тоей, тилко на мене насіли, и тот можчир отошлют в Чернігов аби вовся пропал. Еше на довліет ему, пну сотникові, же и так мя пригубил на килкасот золотих розними утисками и гонением. Але нарочно в сей час потреби, яко в себї міст, оная людница по весні и завод зо мною повщал пн. сотник. Люду, що навозил, то потал пива варов чотири сквасил, меду тож купилос било, то и тое до шкоди пришло и не ставилем болгду (!), збавил своїм гонением и утисками. Зачим ясневелможний и премлстивийший пане прошу плачливе з кривавими слезами, абы болш уже збитков и тяжких долегливостий не поносил нам пн. сотник, бо отнюд невозможно закрытиса от фортелного наступства, як не окажется млсрдие всше панское на мене негодного подножка, то разві в світ за очима пойти. А як просилем в первой суплици ясневелможности вашей, абим знайдовался пот протечиєю сильной и мощной власти вашей, так и тепер по стокротне со слезами покорственно прошу и в походах войскових тож могл би найдоватися. За що ест и должен за щасливое и многолітнее пановане и за ввес пре височайший дом Гспда Бга благати.

Ясневелможности вашей пану найпремилостивійшому и добродіеву нижайший подножок Афанасий Петрунченко.

При суплици докладая ясневелможности вашей, иж пн. сотник сим пунктом причепилса до мене на завод в той способ.

Сей осени взялием сукна тонкого локот пятадцят у пна писара полкового [...]вского же он мене просил, абим за оное сукно лисиць ему достал у Дніпр [...]ез]дилем тогди в тую сторону. А на потом п. писар остерегавшися, же узят [...]будку напасат юфтою обита и окована, зо всім коштует мене [...]цят не заведена ему ни в едином шелягу. Втим пн. писар согласив[...] сотником, аби оная будка вотще пропала, яко так по согласу и в справ[...]. Которую будку и листи маю от пна писара, аби его даровал и з яких [...] дойшло в руки, то первій пн. писар присилал позов до мене его [...] пна пана полковника в рукам сотницкие, а п. сотник удержавши [...]ко описует до его млсти пана полковника, же не слушаю. И так разов [...] трох писал пн. полковник, аби гроши привозил албо лисиці то всі [...]жавал, абим я[...] привести до згуб и неласки пна полковника як ціна то[...] усі сполна оное сукно заплатити, а будку остановил. Того ради при упори стал за оную, то не без того, же еше и до будки приложи[...]вя и худоби, на що и завод сей з того повстал. Зачим ясневелможности [вашой...] прошу, аби оная будка нагорожена была міні, убогому члвикові, чи от писар, чили от пна сотника.

Другая неласка и неприязнь пна сотника, але ціле утискивают, аби не[...] бит в той способ. Прибудут в город нш великороссийские люде члвк [дві]сте, то початком в убогий дом мой поставили прапорщика коний с пол[...], а члвк дванадцат. Теди просилем атамана и бурмистра, аби звели з дому [...] все до четвертого дня рознесли, бо велце збитки чинили, а тая москва [...]ску гоїлися и як великая улица всі доми порожнювали и вал[...]кой утрати при[...].

А що виписалем збитки, же починили не тилко в моем убогом дому, але и во всем городі. Хотіл прислужитися пну сотникові и їздили в Чернігов з суплікою, в якій виражено оных збитки. То не тилко в тот час не дали пнове уряд помочи, навет козака ані коня, сам собою един и конем своїм. И за тое в неласку пну сотникові впал, але люде, в громаді будучи, договорували старшині ув очи непорядок их. Атаман з двора пна сотника не виходил, а бурмистр и вуйт наказний тож безпечне мед шинковал в дому своем, окупивши себе міскими грошми, дал поклону талярій двадцат. А люде в смерть позабивали, худоби на вози брали, квалти бгомерзкие чинили. Теди ж за старанем его млсти пана полковника черніговского и его млсти гспдна комеданта черніговского Ивана Ивановича ездилем в Седнев з приданими рейтарами и там трусили сами они вози свої и много доброго позносили. Тилко ж я по чому могл бы чужое познати доброе, а пнове уряд міні на злуст [...] стали до мене принамній у Седнев, жеби свої коні и рабунки познавш[и], отбирали. Так у нас и завше таковие порядки в городі ведутся. Уже в сей час о средопостной ндлі тож москва пришла в город. Зараз пн. сотник пред оной москві позбирал цехмистров и жадного до туремного казал д[ати], аби дали золотих по десят, яко и мусіли дат будто на поклон, аби минули город[...] аж гроши вибрал и дня четвертого вийшли з города.

Еще ж премлстивший пане доношу відати при своїй суплиці, що тилко я знаю кривди и долегливости нам, гражданам, от пна сотника соснищкого:

Знатного міщанина Сидора Хвесенкового, зятя его ж сына, без винни всякой щось за причину ведрал (!) Под час пресвітлого празника Воскресения Хрства так рок (?) первий осадил в турму против самого дня пресвітлого и сиділ тую ноч, а на самий празничний днь, уже в вечер, отпустил, а на завтрий днь Бгородичний ж не втоливши своіе ярости, пн. сотник веліл, поймавши, положити пред ратушею посред міста, киями бити. Где сиділ один на голові, а другий на ногах, а два по боках с киями, яко отц и matka кривавими слезами омивали ноги пна сотника, горко плачучи, просил, би не бил и безчесне аби не задавал [...] години дзигаровой ледве на поблічном місцу и не могли упросити, аж ко[заки] крикнул з великим жалем и з договором (?), що ест за вина на том члвку, же та[кую...] світскую серомоту терпит и великий страх и квалт. Тогди уже у [...] гнів пн. сотник и мусіл отпустит, же люде не дали и и сей (?) члвк [...] же бите з суплікою д[о] ясневелможности вашой. Тил (?) не могл оса[...] яко гандлевий члвк ярмарку прилуцкого, а просил аби сей пус[...] тил] був ясневелможности вашой, а к тому многие люде очекива[ли...] дия вашого пнского висланого просят до города, Бга боячого члвка, аби [...] кри]вди и долегливости и утименження людские были знатне донесено велможности вашой.

То ж Стефан, сніцар, которого зненавиділ пн. сотник за тое яко убог[ий...] стал о собі промисл чинити, лиодъничку збудовал и пива щос з[гото]вавшись в людий уставил. Пн сотник, прибравши способу як оного погубити, аби не розвивался, пошлет свого атамана лио[до]вні побрат. Що перший, плачучи, просили атамана, аби не брал [...] упросити, а напотом жона его осмілившись, ставши при впорі н[е...] люду. За тое винним учинивши зараз казали пред ратушу привести, [не] уважаючи на жону, же она бременна, при своїм времю без всякого до[...] повеліли киями, положивши, бити. Так рок в великую суботу послі того бою взял вини коп десять гроший, а сая ненавист повстала, же той Стефан, сніцар, купивши дворик, лиодовничку пост[авил] меж атамановим двором шинковним.

Мищанин Прокоп Онищенко просил яко убогий члвк не міл чим би по[еднат?] до ясневелможности вашой з суплікою вдатися з скаргою на пна сотника, же пн. сотник строіл свої їзи, ліс его вирубал без всякой и причини и не дозволяючис и так плачливе доносил, же праві у мене тилко [...] млстину (?) за той би то грунтик всякую міскую повинност до посполства отдаю и жадние шарварки отбуваю, а в далший час не мію чим отбувати.

З городовие забори яко за млини, же на себе завладіл, село Купчичи в підданство собі подвернул, колода церковное ваговое, также частие побори в городі, от которых люде зболіли, а иние поросходилися. Міл в тим до ясневелможности вашой Иван Дащенко з нами совокупне ехати и докладати за

всі долегливости міськіе, Бг віст, зачим не маеш, разві чи не затруднен от пна сотника.

Тут же докладаем ясневелможности вашей: много народу било би, тил[ко] яко то час велце трудно, не маот отнюд чим поехати, а в том п[росим?...] ясневелможности вашей висланого в город для самих до куме[нгов] кривд и долегливостей людских.

Разсуждаю, что и пн. подскарбій з братвін (?) представленій не без того даби обо мні не примет (?) в мніне в признании моей неправости. Того ради написавши відение и мой розцінки (?) соизволением при сем до в. м., м. м. пна, сообщив твердо надежен будучи по (?) вас, чтобы як сами, так и пн. підскарбію за сею в летем (?) о того (?) именны мог его одолжите протекцією, даби ему о сем не объявлено, впрд осторожность и сие відене обратно до мене привезши, прощу».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 56285. Тогочасна копія (?). Текст виділений курсивом написаний пізніше іншою рукою на окремому аркуші і очевидно є фрагментом іншого документу).

№ 25

1723, лютого 25 (14). – Конотоп (?). – Розгляд конфліктної справи конотопським урядом.

«Справа суплікуючого Левка Гавренка, семяновского козака и жителя сотны Конотопской, з Степаном Бабиченком и его маткою, гутян, за поруб его гаю ним, Гавренком, яким порядком оная пред нами точилас, так от слова до слова за получением от велможности вашей указа им, шкодуючим, удові Бабиченковой виписавши, вручил року 1723 февруария 14 числа.

Скаржачая удова Бабиченкова пред нас, уряд конотопський, ставши, презентувала свою виш писаним Гавренком шкоду в гаї учиненную, який ночной доби у свой гай поблизу тоей удови стоячий под Гути, прибувши а рубаючи у своем гаю, також и у ей, шкодуючой, гаю полін мало не у воз дров нарубул и вже докладал воза, села Гут нижеписанние люде, именно Лукян Сергіенко, Иван Бабаненко и Иван Глуценко, чуючи ночной доби, у хуторі поблизу жиючие, совокупно из Иваном Глуценком того часу по дрова приехавшым, пошедши совокупно, и застали на том порубі его, Гавренка, что еї, удови, гай рубал, узяли кляч з тими у возу будучими дрови и сокиру и ей, скаржачой, у село припровадивши, отдали, якая и по сей час держит за свою шкоду.

Отвітуючи, Гавренко Левко так сказал, что будто я на своем добром у гаю тие дрова рубал, а на еї, Бабичишином гаю не рубал.

На такое его отвітствие Гавренково, посилалем уз уряду двокротне людей знатних, именно Григория Комісара и Григория Бондара. Якие осмотривши того рубаного гаю и з ним же, Гавренком, до всякого пенка приходили и признался им, что за окопом над дорогою рубал (а тое місто есть Бабиченковой) и далі у гаї Бабичишин поруб учинен, до якого не признался Гавренко. А у другой час посилалем для лучшаго віроятія Якова Колодку и Василя Резника, конотопцов, з ним же, Гавренком, на той поруб пред тими людми он, Гавренко, от того порубу всего утаился, будто не рубал на еї гаю Бабичишином. Оние люде по его, Гавренковой, щербатой сокирі по тому всему порубу найверал и пенках яко и на его (...)*ло надрубал, а не стял, усмотрили и ціле его винность познали. Для видения пенков два вирубали и верво взявши на врьд припровадивши по якому поводу веліл погодити?? шкодуючую ему, Гавренку, однак он за своєю упорчивостію не склонялся и до вишшаго суду удался.

Вишей писаних гутян, якие на том порубу его, Гавренка, были, совістно питалем, чтоб самую совершенную сказали истинну: на яком міску его, рубаючого, застали. Отказали, что як по истині на порубі, ним чиненном, Гавренки были, бо его Гавренков гай прошедшего году на вируб ст(...)* от еї шкодуючой гаю до половины. Так не уміючи писанию в(...)* вірность руками наши крести святіи я Лукян Сергіенко и Иван Гобаненко, гутяне, написали. + +

Писано на ратушу конотопском року мця и дня вишей наміненного.
Мы, уряд конотопский, Григорий Костенецкий, сотник конотопский.
Степан Лобода, атаман городовий.
Мартин Брачій, войт з бурмистами».
(НБУВ. ІР. Ф. І. № 54989. Тогочасна копія).

№ 26

1728, липня 30 (19). – Яцковичі. – Лист Опанаса Покорського до мглинського сотника Олексія Єсимонтовського.

«Мсці пне сотнику мглынський, мой всезычливий брате.

Щасливого повороту в. мс., м. млс. пну, віншую, что же знаючи в. мс., м. млс. пн., подлинно о моіх, напрасно пном Дублянским на Пелионці завладінних кгрунтах, под час неволі моеї купил себі оние якбы на потомную вічност и то мні чудно. А я не тако, но терплю и на Пелионці мешкаючим людем без вашой бытности не чинил препятія користоват моім добрим. Тепер, любо знаю, что у каждого суду и права моего доброго мні не возбранят, спрашуюся у вас о своем власном добром: мні ли сего літа з моіх полвов и огородов и зо всіх пахатних и сінокосних кгрунтов, на Пелионце и при Пелионце будучих, корист збирает. Прошу о сем мні неударжаный отвіт учинит, бо як прочитаеш в. мс., м. мс. пн., пана Дублянского грамоту, власною его рукою прежде сего давно ко мні прописанную, з прошеним, чтоб я ему пелинковские кгрунта продав, то латво познаеш свою неслушную пелинскую куплю, ибо продати и куповат, знаючи чужое доброе, худо, в праві написано. Еще ж білогощанцов кгрунта пн. Дублянський в ратуши стародубской позаписовал и экстракта побрав, людем ні полушки не плативши. Ох горе купцу такому лукавому, а злещи и судіи в польку славному, и Бг знает, хто будет нам [...] жылое платит, а в праві без того не обыйдется за щас[ливим] ясневелможного добродія поворотом, чего желаю зостаю в. мс., м. мс. пну, всего добра зычливий брат и слуга Афанасий Покорский.

З Яцкович юля 19 1728 года».

Адреса: «Его милости пану Алексію Єсимонтовскому, сотникові мглинскому, моему велце мсцівому пану и всезычливому брату».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 52519. Оригінал).

№ 27

1728, жовтня 25 (14). – Яцковичі. – Лист Опанаса Покорського до мглинського сотника Олексія Єсимонтовського.

«Мсці пне сотнику мглынський, мой велце мсцівий пане, коханий друже и непремінный блгодітелю.

За таковую любов в. мс., м. мс. пну, премного блгодарствую, что для самой сосідственной згоды кгрунтом своїм и моім в Білогощи и в Писаровци желаете крайнее учинит помірковане и о том зо мною повідатися в Білогощи. Такому з в. мс., м. мс. пном, повиданюся сердечне рад естем, понеже кромі кгрунтов по нашем давном невиданю увідвшись, тепер может з Бжею помощію нам на обі стороны быти полза. Но хочбы зараз и потрудитися в. мс., м. млс. пну, в Білогощу, то в чом я намірен, тое толко з в. мс., м. мс. паном, переговорити мощно. А в кгрунтах сей час нечего конца учинит для того, что выписы ратушние о Білогощи, як и прежде я к вам писал, найдовалися при Данилові на Москві и тепер з ним суг. А нині пишу к нему: если по войсковим у ясневелможного добродія забавам смотряще не время мні ехат его велможности панской поклонитися, прислал бы ко мні оные мунімента, з которих верній мні будет о найменшую нивку мірковатися, що в руках наших есть, Бгу хотящу. А что з яких плиток написано вашою рукою дві сейбы хліба, тому вірити не хочется, понеже сміху подобное, од давних чы од недавних зводников оно пронеслося. Нехай бы зводником за их плитки як здешным [...] сет пословица, кубар (?) и дегот, а нам дай Бже статечную любов и милост, з которою бы не постыдно на Страшный суд стати, понеже сего суетного мира ні пережьем, ні пересварим, ні плиток не переслушаем. Я паки желающему в. мс., м. мс. пну, згоды и покою, то ест наміренію сердца моего, желаю даб[ы...] мира

вселяется в сердце вашем богато и вскорі могучи быт в Павловци, извщю о себі писаним моім в. мс., м. мс. пну. При сем его любительной ласце полекаюся.

З Яцкович октября 14 1728 года.

в. мс., м. мс. пну, всего добра зычливий приятел и слуга поволный Афана-сий Покорский».

Адреса: «Его милости пану Алексію Есимонтовскому, сотникові мглинско-му, моему велце мсцівому пану брату и блгодітелеви».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 52518. Оригінал).

№ 28

1732, не раніше жовтня 13 (3). – Скарга конотопського жителя Семена Єзучевського до гетьмана Данила Апостола.

«Ясневелможний мсці пне гетман и кавалер, всемлстивійший мні пне и доб-родію.

При иміючихся еще здавна дідизних ґрунтах отца нижей подписавшигося мене, прикупивши болш на тысячу золотих поля и гаюв, устроїв хуторець и гре-белку, где потому уже и я, суплікуючий, по определению отческом на мешканя себі строячи дом, кошту ложил талярей сот двох болше. А там же у Конотопі, будучи сотенним писарем, поп ннішний обмоческий Иоан Фіялковский, не ві-даю яким способом набув собі часть ґрунту. Тилко много ншого к своему полю принял за лист, которим отписовал от сотника старого Григория Костенецкого до пна гетмана Скоропадского, антецесора вшей велможности, о привозці им в продаж перел, тогда у моего отца иміючихся. А завладівши ншого поля немало, хатку постройл и держал сусіда оний Фіялковский, поп обмачевский, именем Феодора Лапка. Которий Лапка от 1727 году, когда начал я домом в своем хуторі жити, оний з хуторця попового сусід многие пакости и шкоди ділал, ибо когда що з коней или бидла в моем дворі обачил, тайно ворота отпирал и безвістно по гаям и в болота загаял потай, а двое коней в болото загнавши, поким могл за водою шкури познимал, пашню воровал, свині, також из дробини бив кури, гуси и прочия иния, которих мерзких пакостей писат нілзя. О чом я нарочне ездячи в Обмочев и многокrotnie писалем до оного попа, скаржачись, оний теж поп з мен-ного Лапка, сусіда своего, жадной не дал справедливости, не віруючи якобы тому, а когда явно уже минувшого тридцятого году на ншем же полі попов сусід ростровил собаками назимку нше волоского товару, а потом лоша при своему ж попові обмочевскому. Тогда оний поп, видячи убитки мої, просил мене чекать справедливости зе своего сусіда до осени и, не дожидаючись осени, еще в Пет-ровку ночью тот поп своего сусіда забравши, тайно вивюз, а якоби о том сусіду не відаєт. А прошлого 731 году мимо мене, поміжчика, оной поп обмочевский, тот свой хуторец и нше при том поле обювши, продал своему тестеві Василю, прасолу конотопскому. Еднак я, самую видячи неслухность власне(?) не попус-тил прасолу своего поля и сего настоящего 732 году весною виоравши, овсом за-сіяв, а когда з тоей и инших нших нив вижавши овес, в дом позволил. Тогда на Преображние Гспдне будучому мні в церкві, наехавши прасол з синамы своїми на дом мой разбоем, овса тридцят коп забрав и жену мою непотцівими словами ругал и дітей перелякал и многие разорения ділаєт ибо або стаднику коней заняв прасол в том хуторці, потым (?) конмы посіянное мое жито весма потрутивши, знівечив, прищепи позривали и попсовали. Також согласуя з ним, прасолом, Ки-рило, прозиваемий Кот, не відаю почому, занявши свиней моїх троенадцятеро, побив и иние разорения и пакости ділаєт и пред мой дом разорити хвалится. То-го рады з доземним моім уклоном под стопи ясневелможности вшей покорне прошу преповажним указом рейментарским кого з товариства, поблизу будучих, заслать, дабы тот ґрунт, проданий обмочевским попом Василю прасолу, тестеві поповому, приарештоват, покамис тот поп или Лапка своего отищєт сусіда для оправдания за мої предложенные обиди, или за сусіда сам мні нагородит и при-казать розискати надлежит ли почому прасолові без жадного поміжєства тот ґрунт не тилко в ншем ґрунті, але и в городі дворовой купувати и почому буду-

чий писар конотопский, а ннішний поп обмочевский, отдавна владіл полем ншим; також мимо мене, поміжника, отвюв в продажу свою частку ґрунту и поле нше, которое по вышпредложенним власне содержится в ншей огорожі и купивши, прасол, тєсть попа обмочевского, для чого разбоем наехал на дом, безчестил жену мою и ввес (?) дом, овес же забрал в гумні и Котові за троенадцятєро свиней о заняттю тим же товариством по указу вшему реиментарскому розискать. Понеже права надлежитого от пна сотника конотопского не дознал из чего по допущению его, пна сотника, на чоли и инние гултїи чинит гвалти и разорєния, ношно и дневно набїгаючи, для чого сугубо подаючи преповажнїйшим стопам ясневелможности вшей з рабским уклоном всепокорственнїйше прошу.

Ясневелможности вшей всемлстивїшого добродїя найпокорнїйший слуга и подножок, товариш войсковий, жител конотопский Семен Езучевский».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 55001. Оригінал. Текст докумєнту передєє запис: «Подана д. 11 9бра 1732 року. Записав в книгу, доложит»).

№ 29

1733, сїчня 14 (3). – Унїверсал нїжинського полковника Івана Хруцова.

«Ея императорского величества Войск Запорожских полковник нїжинский Иван Хруцов.

Пну сотнику увї (!) конотопскому з старшиною сотенною обявляем сим нашим листом:

Сєго 1733 году генвара 2 д. пн. Никифор Езучевский, козак сотні Конотопской, подал нам суплїку свою, в которой виразил, что он, здавна будучи козаком в сотні Конотопской, а куплею набувши себї ґрунт в полку Прилуцком, перешол бил на оном мешкать и от того ж ґрунту в полку том войсковую отправлял службу. Потом знову перейшовши на первобитное свое мешканє в Конотоп, отбувает же службы войсковие. А при той своей суплїцї подал нам инъстанциялний лист от его милости пна Якова Лизогуба, обозного войскового генералного, к нам писаний, в яком показанно его, пна Езучевского, войсковим товаришем. И просил он, пн. Езучевский, також и его млсть пн обозний войсковий енералний требовал, чтоб ми его, Езучевского, з сином до службы войсковой згодним приняли под знак наш полковий. Тєди ми, не презрївши его, пна Езучевского, слушного прошения, а барзїй уважаючи на интерцєссию его милости пна обозного войскового енералного яко принялисмо его, пна Езучевского, з сином его под знак наш полковий, так, аби пн сотник конотопский з старшиною и нхто инний жадних ему, пну Езучевскому, и сином его не затївали чинить обид, також до сотєнных судов и до протчїих повинностей не потягали, но во всем он, пн. Езучевский, мїєт рефероватися к нам, предлагаем.

В подлинном подпись таков:

Дан в Нїжинї генвар[а] 3 д.

Полковник нежинский».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 55005. Тогочасна копія. Внизу докумєнту намальованє коло, всєрединї якого написанно «мїсто печати»).

№ 30

1735, травня 25 (14). – Конотоп. – «Извїстие».

«Ис канцєлярии министерского правления малоросийских дел в войсковую генералную канцєлярию извїстие:

Сєго майя 8 дня 1735 году по указу ея императорского величества и по определению сенатора генерала лейтенанта кавалєра лейбгвардии конного полку подполковника и ея императорского величества генерал адютанта князя Алексея Ивановича Шаховского велєно имеющуюся в канцєлярии министерского правления дело по челобитью нежинского войта Петра Стерєєва и вдовы Безбородковой на Семена Лизогуба о завладєнии земель их и о протчем при ведєнии отослат со учинєнною описью в войсковую генералную канцєлярию с роспискою и оноє ево, Стерєєва, и вдовы Безбородковой дело с Семеном Лизогубом со описью и чертежем

на сто осмидесяти чотирьох листах, в том числе неписанных листов тридцать пять присем сообщено, мая 14 дня 1735 году.

Канцелярист Яков (...)*».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 57837. Тогочасна копія).

№ 31

1736 р. – Чернігів. – Лист чернігівського архієпископа Іларіона Роголевського до воронізького сотника Івана Холодовича.

«Мсці пне сотнику вороніжский.

Против писменного к милости вшей з консистории ншей прошедшаго 1735 года септеврия 26 дня отправленного предложения о мельнице Ивотской: почему она вшею милостию в грунтах грамотами високославниа и вічностойниа памяти прародителей ея императорского величества всемилостивішей государини нашей во владіние катедралному Борисоглібовскому черниговскому мнстру утвержденных от колико літ, з немалою катедре ншей и подданым катедралним обидою владіния, и для чего не токмо надлежащего рокового денежного милост вша не уїцал по сю пору платежа, но еще в противност дому ншему архиерейскому наміревает виш помянутую мельницу нікоторой персоні завест в продажу, с требованиєм о всем том извістиа ответное млсти вшей писмо октября 22 дня того ж 735 года в домі ншем архиерейском в Чернигові получено. С которого писма изістившися мы будто мельницу прописанную як отц вш, так и милост вша, по куплі иміет и по фундушам покойних антецессоров нших преосщенних архиепископов черниговских владінием, за которой займище якобы положенную в первом фундуши цену тогда ж оплачено як отправленным ншим декабря 8 дня того ж 735 года к милости вшей писание выражено нше требование, так поневаж на оноє писание нше никакова извістиа и отвіту от милости вшей не имієм доселі и то нам иміється, что ниши писаниа иміются у вас в презрїніи и тепер чрез сие повторително предлагаем: хоти вша милост для совершенного нам відома по якой куплі и по каким именно фундушам тоєно мельницею владіет в катедралних грамотних грунтах[...]».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 50971. Оригінал(?)).

№ 32

1737, липня 26 (15). – «Сказка» Івана Кривця.

«Копия.

1737 года мсця июня 15 дня я, Иван Кривец, прежде бывший жител козелецкий, а как с Козельца вишед, в Лубні жил первіе у отца протопиного Евстафия годов коло двадцяти, а потом в самого протопопи годов из сім, а послїжде в матки протопопской годов 2. Обявляю сею моею сказкою доброволною ни с какоко налогу, ані теж з науцения:

Будет тому годов зі пят, как мене послал отц протопоп в Киев за купленным там диогтем и дал мні денег в осценную консисторию для отдачи 15 рублей и писание и, не іхавши прямо в Киев, заїхал в Козелец к дітем своїм и случил на веселле сина своего старшого Онуфрия и там подпил довольно и дал с тых денег невістці рубля, а рубля розмінял на харч (бо протопоп на харч мні ленег не давал) и оттуда подпилый поїхал прямо в Киев и заїхал по пути в село Димаровку и тамо стоящий на кварталі сотник компнійский полку Часникового именно Грицко Соломка заарештовал мене с конми шестма и санми трома протопопскими и писма, от протопопи в катедре писание, и денег рублей 13 отобрал. А напотом коні мні отдал з санами, а денег не отдал, и я, не іхавши в Киев, восят возвратился в Лубні. А когда приїхал я в Лубні, застал тут сина своего Грицка, горілку продающего, и отц протопоп забрал в его коней двое за 5 рублей, что ему за смуши прежде виноват зоставал и за тот мой вкупі долг, что потерял я 15 рублей. И я просил из сином своїм Грицком, чтоб возвратил нам тие приарештованние коні, іхал в Козелец, як тих денег, що я потерял, доискивался на Соломці, так и по тот долг, что за смуши виноват син мой и расписалися ему протопопі, что по

винни тое исправити. И отц протопоп за намы писмо причинное дал и коні возвратил, и человека лубенского з намы послал, именно Яковця. А когда приіхали в Козелец, тих денег не вискали в помянутого Соломки, толко син мой дал за смуши коп восім для отданя отцу протопопі и уже син мой Грицко не похотіл был іхат со мною в Лубні. Так означенний Яковець, жител лубенский, ходил в ратушу козелецкую и тую росписку, данную от мене и сына моего протопопі, объявил старшине тамошней и старшина веліла воспят тие коні, которые заарештовал был протопоп, взят в Лубні, оцінивши по 4 рубля. И я тие коні приведши, отдал протопопі до рук и отц протопоп, чрез немалое время тие коні подержавши, продал едного рублей за 4, а другого рубле[й] за 3. А когда син мой Грицко приіхал до протопопи коней просити, так я, видя себе тому долгу виновным, дал місто тих коней первіе кляч от себе ціною рублей два с полтиною. А напотом за другим разом дал коня гнідого ціна 4 рублі и еще в Ніжині ему ж Грицку, дал за тие ж коні денег одинадцят коп и он чрез тие 4 года не турбовал никого аж до тых пор. И тепер не ведаю за що турбует протопопу, бо протопоп в том не виноват. Толко я в том был виноват и платился им за тое синам своїм и оны без відома моего почали позивати не відат за що. На що готов и совістію моею поднести и подписуюся, не уміючи писанія, крестом +.

С подлинного писал и сводил канцелярії катедры Киевской копиіст Григорий Шимоновский».

(ЦДІАК. Ф. 137. Оп. 1. № 37. Тогочасна копія).

№ 33

1737, жовтня 18 (7). – Скарга бунчукового товариша Василя Дорошенка.

«Всепресвітліяшая державніяшая великая гсдрня императрица Анна Иоановна, самодержица всероссийская.

Ніжинского полку містечка Конотопа житель бунчуковий товариш Василь Кандиба в прошедшем 734 году на поміжном с ним, Кандибою, моем в степі Прилуцкого полку Красноколядинской сотні, близ моей деревні Базилювки будучом, во время сінокосное старості моему, тогда будучому з косарами, нещадные полусмертние побоі и самовольное квалтовное немалое грабьтелство затіял, о чем в суді войсковом енералном иміес мое челобите, токмо по оному діла по сию пору еще не вершено. А настоящего 737 году сего октября 6 числа оний же Кандиба з новособранными козаками оружейными, а именно: Лубенского полку сотні Смілянской Андріем Квачем, Иваном Алексіенком да Леонтием Миняйленком и Иваном Сторчакою, которые от службы войсковой укриваючись, нні на степі в новозанятой слободці за ним, Кандибою, живут, напав нечаянно близ той же моей деревні Базилювки и разбойническі розбив мой и мирский згон скотин ний, забрал моіх собственных лошадей дві и волов рабочих всіх до единого двадцять четири, которимы в в ннішное способное самонужнїшное осінное время и пахатной землі на хліб заготовлят міні пресікл и тім в конец мене разорил. А пастухов, которые скотинного згону смотрілы, был нещадно до полусмерти да еще и больше похваляется самовольные грабьтелства міні затівать и деревню мою Базилювку вовся разорить.

Всепресвітліяшая гсудария императрица прошу вашего императорского величества да повелит державство ваше сию мою челобитную в енеральной войсковой канцелярії принять и указом определит помянутому бунчуковому товаришу Василю Кандибі самовольно разбойническі забратие лошади и воли моі міні возвратит и впред до окончания діла с ним, Кандибою, по моему челобитю в суді войсковом енералном иміючимся самовольных грабьтелств и разбойничеств міні больше не затівать.

Вашего императорского величества нижайший раб, бунчуковий товариш Василь Дорошенко, 1737 году октября 7 к поданию надлежит в енеральную войсковую канцелярию».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 55006. Тогочасна копія. Вгорі документу записано «...д. 14 Обтов (?), записав в книгу, доложит»).

1759, липня 15 (4). – Глухів. – Лист Опанаса Покорського до Марії Григорівни Єсимонтовської (Скорупи).

«Высокоблгородная гспжа Есимонтовская, гсдрня моя.

По посланому в полковую стародубовскую канцелярию прошлого 758 году декабря 30 д. от бунчукового товарища гспдна Стефана Есимонтовского и бунчукового ж товарища гспдна Михайла Бороздны от жены Агафії Есимонтовскыны доношению о владінії якобы неналежном ваших высокоблгородием движимыми и недвижимыми имініями, оставшимися по смерти мужа вашего высокоблгородия бунчукового товарища Михайла Есимонтовского и о состоявшемся в полковой стародубовской канцелярії определению послан был с оной полковой канцелярії к вашему высокоблгородию чрез нарочного позов. Кой позов обратно в полковую стародубовскую канцелярию при доношеніи ваше высокоблгородие того декабря 15-о представили по означенной оном доношеніи причині, о чем в полковой канцелярії и в суд войсковый генералный доношением представлено. А сего генваря 13 д. в указі ея императорского величества самодержицы всероссийской, з оного войскового генералного суда в полковую стародубовскую канцелярию по доношению означенного бунчукового товарища Михайла Бороздны жени его Агафії Есимонтовской присланном, между инным изображено яко де по справке в суді генералном иміється в оном суді діло по иску вашего высокоблгородия в захваченіи сочиненного мужем вашего высокоблгородия Михайлом Есимонтовским на владіние в зачет данного вашему высокоблгородию от истца вашего, умершого Григория Скорупы, при выдаче в замуж де приданного движимыми и недвижимыми имініями, оставшимися по смерти его [...]. По которому де ділу по произвожденіи судных річей з определения генералного суда от показаного Есимонтовского тот за подлинной отобран и отдан вашему высокоблгородию и яко де иск, как выше значит, единственно состоял в захваченіи Есимонтовским записи и о (?) оной записи вашему высокоблгородию уже и отдан, вслїдствие де чего уже ваше высокоблгородие стали быть против своего иску удовлетворены и затем никаких(?) [...] дальных производств ей (...)» не надлежит и для того [...] оным суда генералного указом против того по занесенному на произшедшой от просителей означенной особой и [...] от вашего высокоблгородия спору учинить рассмотрение и рішение в силі указов и прав, не приемля ненадлежа[щих] и неправых споров. И по указу ея императорского величества в полковой стародубовской канцелярії определено означенной позов вашим высокоблгородием в полковую стародубовскую канцелярию при доношеніи пред сим представленной обратно при сем к вашему высокоблгородию отправить с требованием: дабы ваше высокоблгородие сами явились в полковой стародубовской канцелярії или от себе повіренного представили в оную полковую канцелярию при вірующом доношеніи слїдующого февраля на 30 число для отвїту против означенного Есимонтовское и Бороздиной иску. А ежели ваше высокоблгородие по сему в оной полковой канцелярії на оной срок не явитесь, то иміет быть поступлено, для чего по особой инструкции и нарочний з сим позовним указом в присудствіи одного от уряду принадлежащего дават (?) отправляем и умершого бунчукового товарища Михайла Есимонтовского жени его Марині Скоруповні учинить по сему указу.

Дан в Глухові июля 4 д. 1755-го (!) году.

Дамиан Оболонский.

Яков Мирович (?).

Иван (...)*.

Петр (...)*.

Писар Василь (...)*».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 52597. Оригінал завірений підписами і печаткою).

1757, травня 28 (17). – Стародуб. – Купча.

«Тисяча сімьсот пятьдесят сего году мсця мая сімнадцатого дня.

Мы, ниже подписавшиися, всякому суду, праву и уряду и кому того тепер и впредь відати надлежит, сим нашим добровольным вечистим купчим записом чиним извѣстно, иж иміючи мы по запису нам данном от покойной матери нашей Анастасии Ивановны Тимошенковны по наслідію ей с розділу доставшююся во всіх дідовских, отческих и материнских недвижимых добрах в полку Стародубовском, в разних містах лежачих, часть, в том числі и в городі Стародубі на предмісті против брамы дзегарной стоячий двор с небольшим строение межею с одной стороны двора церковного Предтечевского, з другой к самой Німецкой улиці на самом рогу к самому предмістю, а тилом от двора церкви Свято-Новониколаевской стародубовской во владінии нашем спокойном чрез нісколко літ, никому ни в чем не пенный не заведенный, з доброй нашей воли и общого согласія продали оной и поступили в моць и в вечистое держание артиллерии полковой пушкарю Петру Афанасиеву сину за сумму певную и сполна руками нашими отобранную, без осовистости пишучуюсь (?) за двісти двадцат рублей. Зачим отселі волно есть и будет ему, Петру Афанасиеву, жені его и наслідником показанним, нами добровольно проданным двором, спокойно владіти, кому хотя дати, продати, заменяти и на який ни на есть свой лучший обернути пожиток вічно и безповоротно. А мы, продавци, с сего числа, как самих себе, так дітей наших, наслідников, також родственников, близких и далеких, от того двора вічными и неотзовными часы віддічаем и отдаляем, до которого интересоватися, перешкоды и найменшой шкоды мы сами и наслідники наши чинити не повинны и не будем могли ни под каким видом, а ежели б хто над чаяние впредь могл его, Петра Афанасиева, за тот двор турбоват, либо во владінии ему какое препятствие чинить, то мы, продавци, сами и наследники наши, в том во всякого суда и права обстоюват своим коштом повинны. И во утверждение сей нашей добровольной продажи сию нашу вечистую купчую запись за руками нашими и от нас упрошоных нижеподписавшихся свидітелей ему, Петру Афанасиеву, дали.

В Стародубе, году и числа вышеписанного.

В подлинном купчом запису подпись такова:

К сему купчому запису подписался войсковий товариш Николай Мокриевич.

К сему купчому вечистому запису по прошенію Анни Петровни пании Бутовичевни Николаевой Мокриевичовой вместо еи міщанин почеповский Иван Куница подписался.

К сей добровольной вечистой купчой записи по прошенію войскового товариша Николая Мокриевича и жени его Анны Петровны Мокриевичевой Николаевой во свидітельство значковий полку Стародубовского товариш Василь Озерский руку и печат приложил. М. П.

К сей добровольной вечистой купчой записі по прошенію войскового товариша Николая Мокриевича и жени его Анни Петровни Мокриевичевой Николаевой во свидітельство хоружий сотенний новоміський Федор Семека подписался и печат приложил. М. П.

Писал сию вечистую купчую крепость по устному и очевистому прошенію выше сего прописаних продавцов войскового товариша Николая Мокриевича и жени его Анны Петровны Николаевой Мокриевичевой во свидітельство руку и печат приложил полковый канцелярист Стефан Журавка.

(Рум[янецевская] оп[ись], п[олк] Старод[убовский], л. 178–179)».

(НБУВ. ІР. Ф. ІІ. № 18456. Копія кінця ХІХ ст.).

1760, березня 26 (15).– Губин в Пруссії. – Атестат бахмацького сотника Михайла Яновича.

«Копия.

Дан сей атестат Ніжинского полку гспдну сотнику бахмацкому Михайлі Яновичу в том, что во время битности ево с набранными в Малой Россиі в заграничном ея императорского величества армииі волами в команді моей и июня 1 1759 году марта по 15 число сего 760 году в порученних ему по той воловой экспедициі отправлял службу по своей присяжной должности вірно и радітелно без всяких пороков. В чем ему, гспдну сотнику Яновичу, сей атестат при печати моей з засвідителствованием виш помянутой ево добропорядочной служби дан 15 марта 1760 году в пруском местечке в Губине.

На подленом тако:

Подполковник Димитрей Шмаков.

Свідителствовал с подлинной полковой писар Яков Почека свідителствовал».

(НБУВ. ІР. Ф. І. № 55153. Тогочасна копія. Наприкінці документу намальоване коло всередині якого написано: «місто печати»).

1782, квітня 29 (18). – Свято-Преображенський Мгарський монастир під Лубнами. – «Відомость» о братіі.

«[...] Ефим Усенко 23 [літ], уроженец малороссийской з города Борзны, и что он свободный. На то имеет данное ему из сотенной Первоборзенской канцеляриі свідителство.

[...] Максим Гузенко 15 [літ], уроженец полку Черніговского, сотні Понурницкой, з села Будищ, с подданных монастырских Рихловского монастыря. Писменного вида не имеет, а зашел сюди малолітним.[...].»

(ЦДІАК. Ф. 137. Оп. 1. № 23. Арк. 1–4. Оригінал).

о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

pr. Mytsyk Yurii A. – Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Scientist at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: mytsyk2002@ukr.net

Тарасенко Інна Юріївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна)

Tarasenko Inna Yu. – Ph.D. in Historical Sciences, Research Fellow at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: innatarasenko86@gmail.com

Дата подання: 16 грудня 2020 р.

Дата затвердження до друку: 18 березня 2021 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (частина 20). *Сіверянський літопис*. 2021. № 1. С. 72–99. DOI: 10.5281/zenodo.4659687.

Цитування за стандартом APA

Mytsyk, Yu., and Tarasenko, I. (2021). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny (XVII–XVIII st.) (chastyna 20) [From new documents to the history of the Siverian region (17th–18th centuries) (part 20)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 1, 72–99. DOI: 10.5281/zenodo.4659687.

